

V zadnji številki izkazanih K 25.274:50
Danes izkazanih K 841:17

Doslej nabranih K 26.115:67
Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Mobilizirani tovariši — naročniki.

(Dostavki in popravki k uvodniku v 7. št.)

Kranjsko.

48. Barle Konrad, u. Metlika.
49. Humek Dragotin, strok. u. Krško.
50. Primož Josip, u. v. Sorica.
51. Stupica Ivan, u. v. Dražgoše.

Štajersko.

41. Čokl Ignacij, u. Runeč p. Ormožu.
42. Koropic Janko, u. Šoštanj.
43. Petrič Ludovik, u. Konjice.
44. Vodenik Simon, u. Lembach-Bistrica p. M.

Popravek:

ad 14. Kranje Franc, nd. Sv. Barbara n. Marib., ni mobiliziran.

ad 25. Ševnik Julij, u. Dramlje (ni pa del na bojišču, ampak je v ruskem ujet.).

Po tej izpopolnitvi je torej danes naših naročnikov-vojakov:

s Kranjskega	51
s Štajerskega	43
s Primorskega	54
s Koroškega	1

skupno število 149

Piscu uvodnika v 7. številki seveda niso znane vse dejanske razmere vsakega posameznega učitelja, ampak je sestavil le imenik mobiliziranih tovarišev-naročnikov, ki so mu to javili. (Glej 113. do 115. vrsto napominanega članka!) S tem, da ni priobčil imen vseh mobiliziranih slovenskih učiteljev, bodisi naročnikov ali ne, ni hotel nikogar staviti na »sramotni oder«, kakor se pritožuje neki tovariš, ampak je pisal bona fide, kar in kakor mu je bilo pač znano in kar je posnel iz slovenskih listov. Kdor ljubeče torej v ta izkaz, naj piše dopisnico uredništvu ali upravištvu.

Sicer pa bodo okrajna učiteljska društva poskrbela za popolen tak izkaz.

Končno število bomo mogli ugotoviti šele takrat, ko bodo končani novi nabori. Značilno je, da pride tedaj na prebiranje več učiteljev-očetov s svojimi sinovi.

Eden takih učiteljev - očetov nam piše: »Pri meni je zanimivo to, da pojdem zaeno s svojim sinom na nabor. Jaz starina bom najbrže sposoben, a sinko je šibak. Če me pošljejo na fronto, bom še vedno odtehtal par mladih fantov.«

Drug tovariš nam piše: »Po 29. službenih letih se mi obeta namesto regulacije plač — zopet vojaška suknja! Nič ne de, bom vsaj dobro preskrbljen! Zamenjal bom svoje civilne cape z novo vojaško obleko. V moji rodovini bodo potem oče in dva sinova v vojni, hčeri sta pa pri »Rdečem križu«. Doma ostane samo žena, oziroma mati. Pa naj kdo trdi, da smo učitelji za nič!«

Na vzporedju sta bila dalje dva ljubka Dvořákova dvospava »Zadnja želja« in »Namenjeno je nama«. Oboževatelj sem Dvořákovemu muzeju, in pesemci sta mi jako ugajali. S primernim občutkom sta jih zapela gdč. Cenk Severjeva in g. Leopold Kovač, ki vidno napredujeta. Take točke dobrodošle!

Ostali del nekoliko predolgega večera je izpolnil pevski zbor »Glasbene Matice« z zbori, ki so bili izvajani na drugem, oziroma prvem dobredelnem koncertu. Popolnoma prav je, da se naštiđirane stvari večkrat izvajajo. Tudi jih občinstvo lažje razume, če jih večkrat sliši. Hvalevredna je bila uvrstitev narodnih pesmi v vzpored. Peli so jih krasno in so morali nekatere ponoviti. Zlasti presrečna je bila »Gor čez izaro, gor čez gmajnico«. Zaključile so koncert ljubeznive hrvatske narodne pesmi »Cvetje iz narodnega vrta«, nanizane v venček, ki se prav prijetno da poslušati. Kratek tenorski solo je lepo izvedel g. Kovač. Spremljanje na klavirju in harmoniju sta oskrbela gdč. Koblerjeva in gd. profesor Vedral, ki je ves večer spremljal soliste in to prav spretno. Vrli Matični zbor, ki v težkih sedanjih časih vseeno uspešno deluje, je imel zopet vseskozi posrečen večer. Ko potihne bojni vihar, vstane v vsem svojem nekdanjem sijaju, in nadejati se smemo plodovitega delovanja v prosep slovenske glasbe. In če to veselje doživimo — srečni!

V Ljubljani, 12. maja 1915.

Z. Prelovec.

Naše zlo.

Na letnem občnem zboru društva hrvatskih učiteljic v Zagrebu se je gospa Milka Pogačičeva poslovila od članic kot predsednica. Poleg tega se je umaknila od raznih podjetij, ki jih je bila zasnovala pod devizo »Za našega otroka«; odtegnila se je torej s polja najčlovekoljubnejšega delovanja. Listi so iskreno obžalovali umaknitev te markantne osebnosti v zagrebškem ženskem svetu, ker organizatorični talent gospe Pogačičeve je najplodnosnejše deloval skozi več let. Za vsa dotična humanitarna podjetja pomenja odstop te vrle žene veliko izgubo. Zato izražajo listi nado, da se ni umaknila za vedno. Kot vzrok svojem koraku je demisionarka oficijalno navedla preobremenjenost in utrujenost. Ali iz listov je sklepati, da so tu igrali vmes tudi drugi vzroki, slični onim, ki so tudi v našem javnem življenju provzročili že marsikatero težko zlo in škodo.

Tako piše n. pr. »Agramer Tagblatt«: »V našem miljeju je težko kaj ustvariti. Tisoč ozirov na desno in levo ovirajo delavno moč ter odjemljejo našim najboljšim osebnostim veselje do dela. Ako hočeš res kaj oživotvoriti, moraš plašno brodirati med ostrimi skalami raznih kompromisov, nesmeš niti za trenotek pozabljati na stotere nevarnosti, ki jih ustvarja posebno sodelovanje naših razmer. A ko je delo dovršeno, ki je provzročalo razne tajne in odkrite težave in je zato zahtevalo desetkrat večjo porabo energije, nego kje drugje, pa se že oglašajo neštevilni grajajoči glasovi tistih znanih, ki hočejo vse bolj vedeti, ki v žaljivem zboru kritikujejo vse in ki jim ne moreš ničesa prav storiti. Kritikanje tujega dela in tujega ustvarjanja je res lahko in — poceni!«

»Agramer Tagblatt« pravi dalje, da so tudi imenovano vrlo ženo pregnali s pozorišča koristnega dela tisti, ki vse bolj vedo, vse kritikujejo in ki menijo, da so bogve kaj storili v narodno korist, ako tisto narodno delo, na katerem sodelovati je vsakogar dolžnost, nadomeščajo z neugodnim kritikovanjem dela — drugih!

In Zagreb ni daleč od slovenskih pokrajin, zato pa morajo biti opisane razmere tukaj in tam — enake!

Prof. Matko Mandič.

Profesor Matko Mandič, državni in deželni poslanec, je dne 14. t. m. v Trstu umrl. Z njim je legel v grob eden najidealnejših, najnesebičnejših, najpožrtvovalnejših in najdelavnejših rodoljubov, kar jih je rodila hrvatsko-slovenska zemlja.

Mandič, rojen Istran, je imel pred sabo lepo, zasigurano bodočnost. Bil je profesor v Zagrebu. Prav takrat se je pričel narodni pokret v Istri. Narodnostno gibanje je vzkliklo in jelo naraščati. Toda nedostajalo je povsodi narodnih delavcev in bati se je bilo, da zopet zavlada staro mrtvilo. Mandiču so bile znane te razmere, zato ni niti trenutek pomišljal, da bi se ne postavil brezpogojno v narodno službo. Odpovedal se je profesuri ter se vrnil v rodno svojo Istro, da se popolnoma posveti narodnemu delu. Prevzel je uredništvo »Naše Sloge« ter jel orati ledino. Kot plačo je dobival par desetakov in s temi beraškimi novci živel — ne morda leto ali dve — marveč desetletja. V službi naroda je stradal — v besede pravem pomenu, toda omagal ni nikoli, marveč s podvojeno silo delal za probujo takrat še malodane spečega istrskega ljudstva. Marsikdo mu je takrat nasvetoval, naj ne tlačani več pri stvari, ki mu ne more dati niti skorjice kruha, toda s ponosom je odklonil vse take nasvete ter stradal in neumorno nadaljeval delo narodne probuje. Tako so potekala desetletja. Njegovo delo je obrodilo sad: danes je probujena vsa Istra, zasluga za to pa pripada v prvi vrsti njemu, Matku Mandiču. Dela celega življenja, nešteti žrtve mu istrsko ljudstvo ni moglo poplačati, le malo nagrado v znak svoje hvaležnosti mu je dalo s tem, da ga je izvolilo za svojega državnega in deželnega poslanca. Tudi kot tak je živel Matko Mandič samo svojemju narodu.

Zadnje desetletje je živel Mandič v Trstu in tu nadaljeval svoje v Istri započeto delo. V Trstu je bil apostol hrvatsko-slovenskega bratstva, in če je v kom personificirana kaka ideja, je čisto gotovo, da je bil pokojnik Matko Mandič personifikacija hrvatsko-slovenskega edinstva, saj je vedno in vedno s ponosom in poudarkom naglašal, da je Slovenec in Hrvat v eni osebi. In ta moč in značaj je sedaj legel v

grob, zadnje trenutke pa mu je zagrenila zavest, da ne bo več doživel in videl srenejše bodočnosti svojega naroda. Tudi to je kos tragike, ki je je bilo toliko v Mandičevem življenju.

Pokojni Mandič se je tudi vedno živo zanimal za delo slovenskega in hrvatskega učiteljstva, ki mu je bil prijatelj. — Pokojnik je bil načelnik moške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v otihi težkih časih, ko so se polagali prvi temelji slovenskemu šolstvu v mestu tržaškem. Bil je predsednik in navdušen pevec nekdanjega »Slovenskega pevskega društva«, bratovščine sv. Cirila in Metoda, Delavskega konsumnega društva pri Sv. Jakobu (od leta 1904 do smrti, torej 11 let). Bil je med ustanovitelji in navdušen podpiratelj društva Strossmayer in član mnogih drugih narodnih društev. Jako vnet je bil tudi za »Sokola«. V prejšnjih časih ni zamudil nobenega zborovanja in nobene prireditve tega društva, kjer je tudi aktivno nastopal. — Bodi mu blag in trajen spomin tudi med nami!

Važna razzodba upravnega sodišča.

Upravno sodišče je v soboto, dne 8. t. m., razzodilo, da je izvolitev šestih članov nemškega krajnega šolskega sveta v Trebinju neveljavna, ker pošiljajo ti člani svoje otroke v češke šole in ker njihovi svojci v hiši in izven hiše govore češki in ker sami pripadajo le češkim in nobenim nemškim društvom. Ni jih torej smatrati za Nemce in zato ne smejo vršiti službe nemškega krajnega šolskega sveta.

Književnost.

Za domovino Avstrijo. Dvoglasna pesem s spremljevanjem harmonija ali klavirja. Uglasbil Anton Kosi. Besede zložil Vekoslav Poljanec. — Bojno leto 1914—15. — Čisti dobiček je namenjen »Rdečemu križu«. Vsako prepisovanje je po zakonu kaznjivo. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Založil skladatelj Anton Kosi v Središču. Cena 35 h, s poštnino 40 h. (V poštnih znamkah!) — Besedilo je navdušeno in se preliva v upalno pozdravno pesem zmagi in zmagovalcem. Temu primerna je Kosijeva dvoglasna skladba, ki valovi nakvišku in navzdol, v lepi harmoniji odgovarjajoč patriotskemu čuvstvom. Spremljava je enostavna zato lahka. Celotna skladba je primerna in pripravna, da jo pojo sedanje dni v šolah in na šolskih prireditvah.

Gustave Flaubert: Gospa Bovaryjeva. Roman. Prevel Vladimir Levstik. — Izdala in založila »Omladina« 1915. — Tiskala »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Zbirka mojstrov. Prva knjiga. — Str. 332. — Cena: broš. 3 K 80 vin., vez. 4 K 80 vin. — To znamenito delo — eno najboljših, kar jih premore svetovna beletristika — imamo po zaslugi »Omladine« sedaj v slovenskem prevodu pred seboj. Romana, ki ga pozna ves kulturni svet, ni treba šele posebe priporočati Slovencem. — Slovenska »Gospa Bovaryjeva« se odlikuje po lepem, gladkem jeziku in po preprosto-elegantni opremi. — Založništvu želimo ob začetem, vsega priznanja vrednem delu najlepših uspehov. Tudi ta težki čas ni zamoril v naši akademski mladini idealne požrtvovalnosti in smisla za kulturno delo. To je dokaz, da temelji naša moč in korenini naša bodočnost na trdni podlagi in v zdravem organizmu.

Iz dni skrbi in žalosti. Igrokaz in povesti. Slovenski mladini in preprostemu ljudstvu v pouk in zabavo. — Napisal Anton Kosi v bojnem letu 1914/15. — Izdal in založil pisatelj v Središču. — Cena 45 h. — Str. 38. — Na prvem mestu stoji igrokaz v treh dejanjih »Po mobilizaciji doma«. — Po umetniških načelih tega igrokaza ne smemo soditi. To je pač prigodnica. Namesto treh dejanj bi popolnoma zadoščali le dve dejanji, ker je prvo odveč: dolgi monologi z vsem mogočim modrovanjem — nekaka koncentracija pouka o hiševanju in gospodinjstvu. Pisatelj govori tu konsekvntno o vojski, medtem ko ima na str. 18. »Misli o vojni«. Marijana na 5. str. skuša, Rižnarjeva Neža pa na str. 23. poizkuša. Str. 12.: Prinesem obvestilo — napak; prav: prinašam... Ne: bodive, sve; ampak: bodiva, sva (ista stran). Molitev na 14. str. bi bila učinkovitejša, če bi jo mati molila sama, saj ni verjetno, da bi jo znali dobesedno vsi, če se je niso prej naučili na pamet. — Upamo pa, da bo igrica vkljub temu ugodno učinkovala, in sicer zlasti zaradi ljubezni, ki jo otroci kažejo do matere, in pa zaradi tako veselega konca. — Protiakoholno tendenco vsebu-

je črtica iz viničarskega življenja v Slovenskih goricah: »Dva ujetnika — rešen«. Dobra stvar, zato tudi uspešna. — Dobra je tudi »Domača zemlja«, božična povest iz l. 1914. — V celoti je knjižica priporočljiva. — Take in slične publikacije naj imajo pečat skrbne izbirlčnosti in vestne priprave, ker bodo mimo vsega drugega tudi dokumenti, kako smo Slovenci duševno živeli v tej veliki dobi, ki ustvarja velike dogodke!

Srednješolske vesti.

Ogenj in tatovi na goriških gimnazijah. Iz Gorice nam pišejo: Čudno je, da so se začeli pojavljati tatovi na tukajšnjih gimnazijah. Pretekli teden so vlomili v nemško gimnazijo na Soški cesti in odnesli nekaj denarja in važnih papirjev. — V noči od sobote na nedeljo so vlomili v poslopje italijanske gimnazije in odnesli tam spravljen denar. Nato so znesli skupaj gimnazijske kataloge in jih zažgali. Ogenj se je kmalu razširil tudi na druge predmete. K sreči so ga pravočasno opazili. Došli gasilci so ogenj zadržali. V nevarnosti je bila tudi licealna knjižnica.

Srednje šole v Ljubljani. Z 10. t. m. so pouk na ljubljanskih srednjih šolah preuredili tako, da imata I. in II. državna gimnazija pouk dopoldne, realka in pripravnica pa popoldne. S prihodnjim ponedeljkom počeni so ti zavodi dnevno dobo pouka zopet premenili, tako da imajo dijaki pouk en teden dopoldne, drugi teden pa popoldne.

Vojno priznanje zaradi hrabrega vedenja pred sovražnikom je dobil c. in kr. rezervni poročnik dr. Fran Rostaher, suplent na nemški gimnaziji v Gorici.

Slavnim šolskim oblastim pošilja več staršev z dežele v »Slovenskem Narodu« z dne 14. t. m. to prošnjo: »V časopisih smo danes čitali, da se vrše na učnih zavodih srednjih šol v Ljubljani zopet nekatere izpremembe glede pouka. Ali bi ne bilo boljše, da bi se šole predčasno zaključile? Take izpremembe niso v korist ne pouku, ne dijakom! S predčasno zaključitvijo vsaj koncem maja t. l. bi se ustreglo dijakom in staršem, ki sedanjo draginjo vsestransko občutijo.«

V vojno službovanje je odšel znani slovenski jezikoslovec Koštiál, profesor na slovenskem moškem učiteljskem v Gorici.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj poroča, da je meseca maja 1915 darovalo za podporni sklad učiteljskih vojaških rodov in učiteljstvo pri Sv. Bolfenku 3 K, učiteljstvo pri Veliki Nedelji 3 K, učiteljstvo pri Sv. Miklavžu 2 K 50 h in učiteljstvo Ormož-okolica 1 K, torej skupaj 9 K 50 h. Prihodnje zborovanje bo 1. julija t. l. v Ormožu. Tovariši in tovarišice naj se blagovolijo do 1. junija oglašiti s času primernim predavanjem. — Došle so knjige »Slovenske šolske Matice« za 1914.

Kranjske vesti.

MARIJA VIDROVA.

Dne 9. t. m. je umrla v ljubljanski bolnici koleginja Marija Vidrova, učiteljica v Spodnji Siški, po nevarni operaciji. — Bila je zvesta članica »Slovenske Zveze« od vsega početka, bila pa je tudi marljiva in blaga učiteljica. — V dobi sedanje vojne je požrtvovalno stregla ranjencem v Ljubljani. Skoro do zadnjega diha je izvrševala dela človekoljubja in usmiljenja. — Mi spoštujemo vsak značaj, vsako prepričanje, ki ima temelj v srcu in sodnika v vesti, zato čast spominu skromne in nesebične pokojne tovarišice!

— Iz krogov učiteljskih penzionistov pišejo »Slovenskem Narodu« z dne 17. t. m.: »Aktivni tovariši dobijo torej kakor ste poročali, malo draginjsko podporo, 60, oziroma 80 kron res ni veliko, a vendar bolje kot nič in tudi ta malenkost pride prav v tej neznojni draginji. Čudno pa je, da smo bili učitelji penzionisti prezrti. Mari mi ne potrebujemo? O, in kako še! Pomisliti treba, da si moramo stanovanja plačevati in da so naše penzije prav borne in še te — obremenjene. Pravilno bi bilo, da slavni deželni odbor tudi nam nakaže take draginjske doklade, kakor aktivnim tovarišem. Upamo, da to stori čim prej, za kar mu bomo vsi odkritosrčno hvaležni.« — Mi želimo od vsega srca, da bi tovarišem vpokojencem njihovo prošnjo kar najhitreje ugod-